

Ηράκλειο, 14 / 11 /2019

Αρ. Πρωτ.: 170

Προς:

Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής, Π.Ε. Ρεθύμνου

Υπόψιν κα. Μαρία Καπνιστού

Θέμα: Σχετική από 6/11/2019-297 ερώτησή σας για το «Νέο τουριστικό υπόσκαφο Ε.Ε.Δ.Δ. στη θέση Παλίγκρεμνος Πλακιά Ρεθύμνου»

Αγαπητή κα Καπνιστού,

Εξετάσαμε την επιστολή σας καθώς και την Αιτιολογική έκθεση του παραπάνω προτεινόμενου έργου στην περιοχή «Παλίγκρεμνος» Πλακιά Ρεθύμνου. Με την παρούσα επιθυμούμε να σας μεταφέρουμε τα ιδιαίτερα και σημαντικά στοιχεία της παραπάνω περιοχής όπως αυτά προκύπτουν από την επιστημονική μας γνώση, τις έρευνες και μελέτες που έχουμε εκτελέσει στην περιοχή, αλλά και ευρύτερα στην Κρήτη (Διδ. Διατριβή μου, άλλες μελέτες σχετικά με τη γεωποικιλότητα), καθώς και τις σκέψεις μας σχετικά με το έργο.

Η θέση «Παλίγκρεμνος» Πλακιά είναι μια εμβληματική για την περιοχή τοποθεσία, και τοπόσημο όχι μόνο του Πλακιά αλλά και ολόκληρης της Κρήτης. Το ανάγλυφο που σχηματίζεται στην περιοχή οφείλεται στις εναλλαγές πετρωμάτων φλύσχη και ασβεστόλιθων στα ανώτερα τοπογραφικά τμήματα της χερσονήσου και στην κυριαρχία των ασβεστολιθικών γκρεμών και των αμμοθινών στα κατώτερα και παράκτια. Οι γκρεμοί σχηματίζονται αφενός από μια μεγάλη σε έκταση, σχεδόν κατακόρυφη, κατοπτρική επιφάνεια ρήγματος που δεσπόζει στην περιοχή (και βρίσκεται αμέσως κατάντη του σχεδιαζόμενου έργου) και αφετέρου από πολλές άλλες παράλληλες που βρίσκονται ανάντη και προς τα δυτικά. Όλες μαζί οι επιφάνειες αποτελούν τη μεγάλη ρηξιγενή ζώνη του κόλπου του Πλακιά που η συνέχειά της υποθαλάσσια σχηματίζει το μεγάλο βύθισμα ανάμεσα στην Κρήτη και τη Γαύδο. Η μεγαλύτερη όμως και πιο εντυπωσιακή επιφάνεια είναι αυτή κατάντη του υπό εξέταση έργου, στην οποία φαίνονται πάρα πολλά γεωλογικά και τεκτονικά στοιχεία για τον τρόπο σχηματισμού του ρήγματος και είναι ο λόγος για τον οποίο δέχεται κάθε χρόνο πολλές επισκέψεις από φοιτητές γεωλογικών σχολών της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Ο ευρύτερος όμως χώρος έχει επίσης μεγάλη ιστορική και πολιτισμική αξία καθώς συνδέεται με μεταλλευτικές δραστηριότητες και ιστορικά γεγονότα της ευρύτερης περιοχής. Μπροστά από το μεγάλο ρήγμα του Παλίγκρεμνου διασώζεται ακόμα τμήμα της γραμμής του βαγονέτου, με σχετικό μάλιστα μικρό γεφυράκι, το οποίο χρησιμοποιήθηκε, κυρίως κατά την περίοδο της Κατοχής αλλά και μεταγενέστερα, για μεταφορά γαιάνθρακα. Ο γαιάνθρακας εξορύσσονταν από την ευρύτερη περιοχή των Λευκογείων και μεταφερόταν μέσω της γραμμής αυτής, που στο τελευταίο της τμήμα συνέχιζε μέσα από μικρό τούνελ, σε παράκτια σπηλαιώση στα δυτικά της χερσονήσου από την οποία γινόταν η εκφόρτωση σε πλεύσιμα. Κατά την περίοδο της κατοχής, κατασκευάστηκε μάλιστα πολυβολείο στο μέσο περίπου της χερσονήσου για την προστασία του χώρου, του οποίου ακόμα και σήμερα

διασώζονται τα θεμέλια. Τη διασωθείσα σήμερα γραμμή του βαγονέτου ακολουθεί το μονοπάτι που οδηγεί στο ρήγμα του Παλίγκρεμνου και στη συνέχεια μέχρι το τούνελ και το σταθμό εκφόρτωσης.

Κατάντη της μεγάλης κατοπτρικής επιφάνειας και στο μυχό του κόλπου αναπτύσσονται λόγω του ανέμου εκτεταμένες παράκτιες αμμοθίνες που φιλοξενούν το κρινάκι της θάλασσας (*Pancratium maritimum*) και άλλη αμμόφιλη βλάστηση. Εδώ και πολλές δεκαετίες το τοπίο στον Παλίγκρεμνο παραμένει αναλλοίωτο χωρίς ουσιαστικές ανθρώπινες επεμβάσεις και παρουσία.

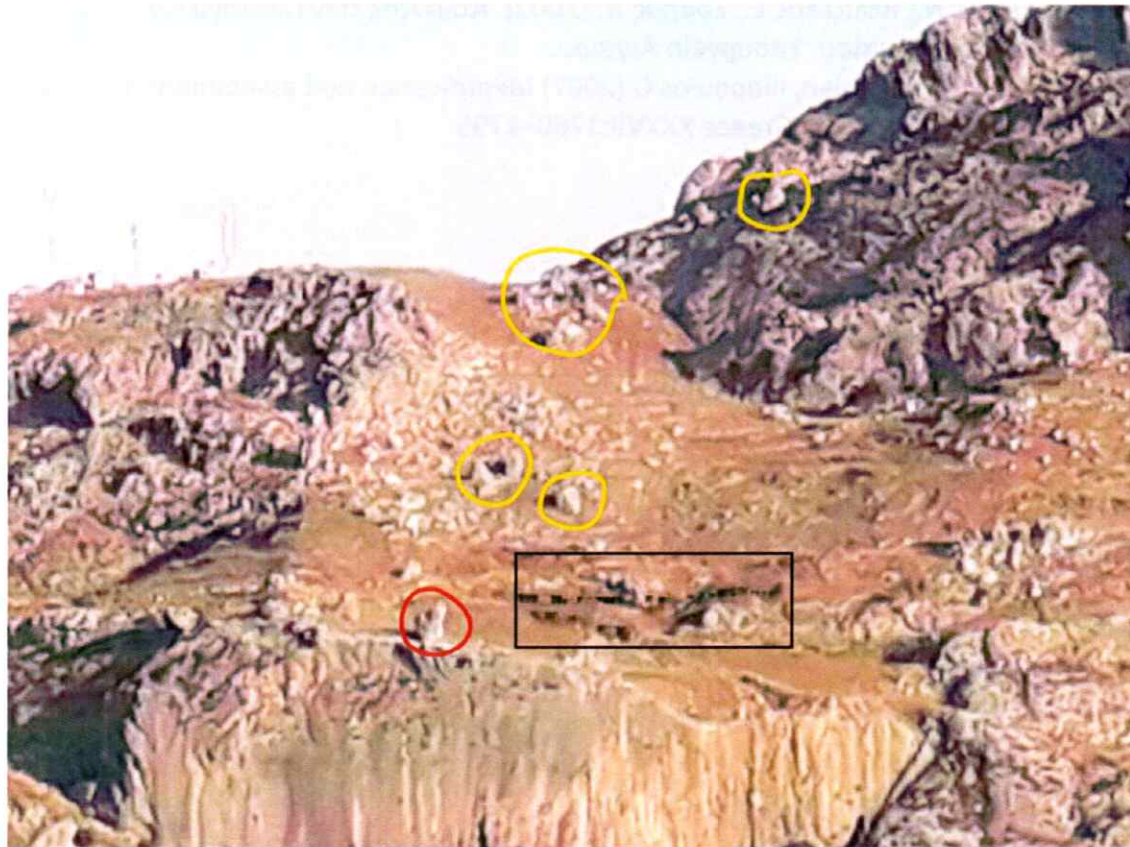
Όλο το παραπάνω φυσικό και ανθρωπογενές σύνολο που περιγράψαμε δημιουργεί το αισθητικό αποτέλεσμα που χαρακτηρίζει όλο τον κόλπο του Πλακιά και αποτέλεσε το ιδιαίτερο και μοναδικό στοιχείο για να χαρακτηριστεί η περιοχή ως τοπόσημο. Για τους ίδιους λόγους η θέση Παλίγκρεμνος και μέχρι το άκρο της χερσονήσου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους γεώτοπους της Κρήτης, έχει συμπεριληφθεί στον Άτλαντα των Γεωλογικών Μνημείων του Αιγαίου, στον Οδηγό για τη Γεωλογία της Κρήτης και έχει επίσης προταθεί για να ενταχθεί στον υπό σύσταση Εθνικό Κατάλογο των σημαντικότερων Γεωλογικών Μνημείων της Ελλάδας, με στόχο την ουσιαστική αναγνώριση και προστασία του μέσω της Ελληνικής Νομοθεσίας. Επιπλέον, η ευρύτερη εικόνα τη περιοχής του Παλίγκρεμνου αποτέλεσε κάρτ ποστάλ της Κρήτης ήδη από τη δεκαετία του '70, αφήσει σε τοπικές και εθνικές τουριστικές καμπάνιες και στοιχείο σε πάρα πολλούς ταξιδιωτικούς οδηγούς και εκπαιδευτικά συγγράμματα.

Όσον αφορά τώρα στη σχεδιαζόμενη τουριστική επένδυση, όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση, αναμένεται να κατασκευαστεί ακριβώς ανάντη του μεγάλου καθρέπτη του ρήγματος του Παλίγκρεμνου. Η ίδια όμως η κατασκευή, ακόμα και όπως παρουσιάζεται στη φωτορεαλιστική αποτύπωση και περιγράφεται στην Αιτιολογική Έκθεση (ως υπόσκαφη και ενταγμένη πλήρως στο τοπίο) με τα συνοδευτικά της έργα για την προσέγγιση, την ασφάλεια και τα δίκτυα, το νυκτερινό της φωτισμό και τις προτεινόμενες φυτεύσεις, **θεωρούμε ότι αλλοιώνει καθοριστικά** την εικόνα της περιοχής και μειώνει την αξία της ως τοπόσημο και ως γεωλογικό μνημείο.

Θα θέλαμε όμως να επισημάνουμε και ένα ακόμα στοιχείο που δυνητικά μπορεί να επιβαρύνει επιπλέον την εικόνα της περιοχής. Όπως φαίνεται ακόμα και στην εικόνα που η ίδια η Αιτιολογική έκθεση περιλαμβάνει για να επισημάνει τη θέση της κατασκευής στον ευρύτερο χώρο (σελ. 8, εικ. 6), η θέση χωροθέτησης της Ε.Ε.Δ.Δ. βρίσκεται υπό την **άμεση έκθεση σε κίνδυνο καταπτώσεων** μεγάλων βράχων από τα ανάντη πρανή. Στην εικόνα αυτή (την οποία παραθέτουμε σε μεγέθυνση) φαίνονται με την κίτρινη γραμμή μεγάλοι ογκόλιθοι που επικρέμονται της χωροθέτησης, όπως επίσης με την κόκκινη γραμμή ογκόλιθος που έχει ήδη κατολισθήσει και βρίσκεται πάνω από το μεγάλο γκρεμό. Η περιοχή χωροθέτησης (με μαύρο πλαίσιο στην εικόνα), όπως μπορεί εύκολα κάποιος να αντιληφθεί, βρίσκεται μέσα σε μια ζώνη όπου μεγάλα τμήματα ασβεστολιθικών βράχων τα οποία αποκόπτονται από τη διάβρωση από τα ανάντη πρανή, μπορούν να ολισθαίνουν (σε περίπτωση σεισμών ή έντονων βροχοπτώσεων) πάνω στο αργιλικό έδαφος του φλύσχη και να καταλήγουν στην ακτογραμμή. Συνεπώς, πέραν του

προβλήματος ασφάλειας για το ίδιο το έργο, εάν προχωρήσει η κατασκευή είναι στατιστικά βέβαιο ότι θα χρειαστούν αργά ή γρήγορα έργα αντιστήριξης των βράχων και προστασίας του χώρου από πιθανές καταπτώσεις, με αποτέλεσμα τα έργα αυτά να προκαλέσουν επιπλέον βλάβη στο τοπίο και στην αξία του γεωλογικού αυτού μνημείου.

Τέλος, με την ευκαιρία της παρούσας συγκυρίας θα θέλαμε να σας επισημάνουμε ότι ο ευρύτερος χώρος του Παλίγκρεμου με τη γεωλογική, ιστορική και πολιτισμική αξία που έχει για την ευρύτερη περιοχή **θα έπρεπε ήδη να έχει ανακηρυχθεί ως προστατευόμενο τοπίο – μνημείο**, διότι υπολείμματα μεταλλευτικής δραστηριότητας στο νησί είναι ελάχιστα και το σύνολο των φυσικών, ιστορικών και πολιτισμικών του χαρακτηριστικών το έχουν καταστήσει ως τοπόσημο όλου του νησιού.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οτιδήποτε άλλο χρειαστείτε,

Δρ. Χαρ. Φασουλάς

Υπευθ. Τμ. Γεωποικιλότητας Μ.Φ.Ι.Κ., ΕΔΙΠ Παν. Κρήτης,

Συντονιστής Ευρωπαϊκού Δικτύου Παγκόσμιων Γεωπάρκων UNESCO,

Μέλος της ομάδας Αξιολογητών UNESCO για τα Παγκόσμια Γεωπάρκα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ - ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

UNIVERSITY OF CRETE - NATURAL HISTORY MUSEUM OF CRETE

Σχετική Βιβλιογραφία

Φασουλάς Χ. (1994). Κινηματική και παραμόρφωση των πετρωμάτων της Κεντρικής Κρήτης, Διδακτορική Διατριβη. ΑΠΘ.

Fassoulas C (2001) Field Guide to the geology of Crete. Natural History Museum of Crete, Univ. of Crete Pubs, Heraklion

Σταμπολίδης Ν., Βελιζέλος Ε., Ζούρος Ν. (2002). Άτλαντας των Γεωλογικών Μνημείων του Αιγαίου. Υπουργείο Αιγαίου.

Fassoulas C, Paragamian, Iliopoulos G (2007) Identification and assessment of Cretan Geotopes. Bull Geol Soc, Greece XXXVII:1780–1795